Чи бачив ти сиріт, коли в очах їх тужних
Раптова збудиться веселість? Та вона
На мить сяйне і миттю промина.
Втопаючи нараз у хмарах осоружних.
Нещасні дітлахи! Є втіхою для них,
Якщо згадає хтось батьків померлих їх,
Бо в молоді серця тоді знов ласка плине.
Вони — як лілія, що розтуля вуста,
Лиш промінь сонячний промкнеться з-за хмарини.
Нещасні дітлахи! Заможність зла й пуста
Глузує часто з вас, а старші кажуть, наче
Це й добре, бо "чому дурна дитина плаче".
І от, як наглий гість, приходить втіха знов,
Розквітнувши, немов фіалка на галяві
У час, як одцвіли всі подруги ласкаві,
Вона ж одна стоїть — і де знайти їй схов?
Куди не позирне блакитними очима,
Скрізь терня, колючки і пуща несходима.

Проте не всі такі сирітки нещасливі...
Я бачив юнака: у злиднях живучи,
Він гроші заробляв, робив удень, вночі,
Бо гроші ці були за джерело єдине,
Яким підтримував він матінку свою.
Тепер живе він сам, та згадувать не кине
Про незабутню мить, як неньчина рука,
Зів'яла і худа, прощала юнака,
І так було йому, як по грозі в гаю,
Чи як увечері, подавшись до костьолу,
Зустріти ангела, що йде з-за видноколу.

Іще інакшого я бачив сироту,
Коли в колясці він пишався на майдані,
І гучно реготав, і лиця мав рум'яні,

І цяцьку золоту.
Не був він сирота. Він — той, що зветься нині
Невтішним у журбі, як пишеться в листі,
Розісланому всім знайомим і родині
З запрошенням прийти на поминки святі.

Я згодом бачив ще одного юнака,-
Його юрба людей побожних уника,
Коли ж на неї він прихильно скине очі,
У відповідь юрба на нього гляне так,
Немов закидати його камінням хоче,-
Байстрям був той юнак.
А він, їх зорами, мов каменями, битий,
Здолав би й всі кидьки, як рани, полічити,
І плаче він в журбі.
Десь в нього є рідня, та ждать її звідкіль?
Підходить часом він до входу в дім препишний,
Де в розкоші живе отець його зловтішний,-
Там з долею веде він довгий спір тоді,
Щоб не топтала мрії молоді.
Нещасний! Трапив він, як в комашни?к мотиль,
І марно тріпотять його подерті крила,
І кращого життя не знайде він собі,-
Гурма страхіть йому шляхи всі заступила,
Вони стоять навкруг,
Скрізь пнуться знавісніло,
Терзають бідний дух,
Мордують бідне тіло.

Нарешті здибав я ще дивака одного:
Він по своїх батьках жалоби не носив,
При людях не ридав, на цвинтар не ходив,
Але нечасто хтось в очах побачив в нього
Промінчик радості, та й той, такий блідий,
Блимливий, схований, світився з-поміж вій,

Неначе в місяця так блимати навчався.
Цей хлопець з дня, коли зі світом привітався,
Нещасний був, проте на це він не зважав,
До неба поривавсь, робив, що мав робити,
Земних цурався справ.
Невдачі зазнавав він у дрібницях навіть,
Немов біда його обрала за мету.
Безвинно наражавсь на лихо й тяготу
І рвав лиш колючки, коли тягнувсь до квітки.
Оцього сироту не хтіло щастя бавить,
Та, в небо дивлячись, він зрік мені слова,
Що сиротиною себе не відчува!
Тоді я очі теж собі до неба звів,
А зір у небі повно.
І в зорях прочитав я таїну тих слів,
Там сяяла вона виразно й ясномовно.
Душею скуштував я хліба цих словес
І вже не міг її відняти від небес,-
Так звабили мене їх подихи духмяні.

Тоді я взяв свої заплакані разки,
Молитву проказав в могутньому мовчанні.
От знов зведусь, нові вчуваючи думки,
І побіжу до вас зі словам невгомонним,
І правди каганець вам радо простягну,
Вам, бідним дітлахам з тужливими очима.
Самотні ви йдете за тлумом похоронним,
Самотні мусите дивитись на труну,
Що вам смутні серця стискає невмолимо
І огортає світ вам в темну пелену!
О ви — це квіти. Вас недоля зірве зла
І стане, сидячи на свіжій ще могилі,
Сплітати з вас вінки, покручені й змарнілі,
Щоб їх тулить собі до дикого чола.

1840